

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi (digitaaliset sopimukset)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi (digitaaliset sopimukset) (U 25/2015 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Sari Alho, työ- ja elinkeinoministeriö
- lakimies Riikka Rosendahl, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- asiantuntija Niina Harjunheimo, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtava lakimies Tuula Sario, Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry
- lainopillinen asiamies Ville Kukkonen, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Kaupan liitto ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Ehdotus direktiiviksi tietyistä tavarankäytön verkkokauppaa ja muuta etämyyntiä koskeviin sopimuksiin liittyvistä seikoista

Direktiiviehdotusta sovelletaan kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisiin etäsopimuksiin siltä osin kuin ne koskevat tavarankäytön kauppaa. Sekä tavaraa että palvelua koskevaan sekasopimukseen direktiiviä ei siis sovellettaisi siltä osin kuin sopimus koskee palvelua. Direktiiviehdotuksen soveltamisalasta on suljettu pois digitaalisen sisällön toimittaminen silloinkin, kun se tapahtuu pyydyllä välillä. Uutta olisi direktiiviehdotuksen 7 artiklan säännös, jonka mukaan tavarankäytön olisi

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2016 vp

oltava vapaa kaikista kolmansien oikeuksista siten, että tavaraa voidaan käyttää sopimuksen mukaisesti. Direktiiviehdotuksen 8 artiklan 1 ja 2 kohta sisältävät yksityiskohtaiset säännökset ajankohdasta, jona tavaran sopimuksenmukaisuutta arvioidaan. Tavarassa olevan virheen oletetaan olleen olemassa edellä tarkoitettuna ajankohdana, jos se ilmenee kahden vuoden kuluessa tästä ajankohdasta. Kuluttaja voi direktiiviehdotuksen mukaan vaatia myyjää ensisijaisesti korjaamaan tai vaihtamaan tavaran. Valintaoikeus näiden kahden oikaisutavan välillä olisi kuluttajalla paitsi, jos kuluttajan valitsema tapa olisi mahdoton, lainvastainen taikka aiheuttaisi kohtuuttomia kustannuksia myyjälle verrattuna toiseen vaihtoehtoon. Toissijaisesti kuluttajalla on oikeus vaatia hinnanalennusta tai kaupan purkua. Kuluttajalla olisi direktiiviehdotuksen mukaan oikeus vaatia kaupan purkamista myös tapauksissa, joissa virhe on vähäinen. Direktiiviehdotuksen mukaan kuluttajalla olisi oikeus pidättyä maksamasta kauppahintaa, kunnes myyjä on saattanut tavaran sopimuksen mukaiseksi.

Direktiiviehdotuksen 14 artiklassa säädetään kuluttajan oikeuksiin liittyvistä määräajoista. Kuten voimassa olevan direktiivin mukaan, myyjällä on direktiiviehdotuksen mukaan vastuu tavaran virheestä, jos virhe ilmenee kahden vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, jona sopimuksenmukaisuutta direktiivin mukaan arvioidaan.

Toisin kuin voimassa olevan direktiivin mukaan jäsenvaltioilla ei ole direktiiviehdotuksen mukaan oikeutta säätää kuluttajalle velvollisuutta ilmoittaa virheestä määräajassa sen havaitsemisesta.

Takuun käsite poikkeaa voimassa olevan direktiivin mukaisesta määritelmästä siten, että sitoumusta ei edellytetä annettavaksi vastikkeetta. Takuu olisi annettava kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla ilman kuluttajan eri pyyntöäkin.

Ehdotus direktiiviksi tietyistä digitaalisen sisällön toimittamista koskeviin sopimuksiin liittyvistä seikoista

Digitaalisen sisällön tarjoamista koskeva direktiiviehdotus sisältää säännöksiä paitsi sopimuksenmukaisuudesta ja kuluttajan oikeuksista virhetapauksissa myös säännöksiä digitaalisen sisällön toimittamisesta, kuluttajan oikeuksista tapauksissa, joissa toimitusta ei suoriteta säännösten mukaisesti, sovitun sisällön muuttamisesta sopimuksen voimassa ollessa sekä kuluttajan oikeudesta irtisanoa pitkäkestoinen sopimus. Direktiiviehdotus koskee sopimuksia, joiden mukaan elinkeinonharjoittaja toimittaa tai sitoutuu toimittamaan digitaalista sisältöä kuluttajalle. Digitaalisella sisällöllä tarkoitetaan:

- tietoja, jotka tuotetaan ja toimitetaan digitaalisessa muodossa, kuten video- ja audiotallenteita, sovelluksia, digitaalisia pelejä ja muita ohjelmistoja
- palvelua, joka mahdollistaa kuluttajan toimittaman digitaalisessa muodossa olevan tiedon luomisen, käsittelyn tai säilyttämisen
- palvelua, joka mahdollistaa palvelun muilta käyttäjiltä peräisin olevan digitaalisessa muodossa olevan tiedon jakamisen ja muun vuorovaikutuksen sen kanssa.

Soveltamisala on laaja kattaen myös sellaiset digitaalista sisältöä koskevat sopimukset, joiden mukaan kuluttaja vastikkeena palvelusta antaa aktiivisesti itseään koskevia henkilötietoja taikka muita tietoja. Soveltamisalaan eivät kuulu kuitenkaan sellaiset sopimukset, joissa annettujen hen-

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2016 vp

kilötietojen käsittely on välttämätöntä sopimuksen suorittamiseksi tai lakiin perustuvien vaatimusten täyttämiseksi edellyttäen, ettei elinkeinonharjoittaja käsittele tietoja tavalla, joka ei ole yhteensopiva edellä mainittujen tarkoitusten kanssa. Soveltamisalasta on suljettu pois direktiivissä 2002/21/EY tarkoitetut sähköiset viestintäpalvelut, direktiivin 2011/24/EU 3 artiklan a alakohdassa määritellyt terveyspalvelut, rahapelitoiminta ja rahoituspalvelut. Lisäksi soveltamisalaan eivät kuulu palvelut, joiden suorittamiseen vaaditaan merkittävässä määrin inhimillistä toimintaa ja joissa palveluntarjoaja käyttää digitaalista muotoa pääasiassa palvelun välittämiseen. Jos kyse on sekasopimuksesta, joka sisältää muutakin kuin digitaalisen sisällön toimittamista, direktiiviehdotusta sovelletaan osapuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka koskevat digitaalista sisältöä.

Direktiiviehdotuksen mukaan digitaalinen sisältö on toimitettava taholle heti sopimuksen tekemisen jälkeen. Toimitusajankohdasta voidaan sopia toisin. Sopimuksenmukaisuuden arviointia koskevat kriteerit eivät ole samalla tavalla objektiiviset kuin tavaran sopimuksenmukaisuutta arvioitaessa. Vain silloin kun sopimus ei sisällä selkeitä ja kattavia määräyksiä vaatimuksista, jotka toimitettavan digitaalisen sisällön tulee täyttää, on mittapuuna se, sopiiko digitaalinen sisältö käytettäväksi niihin tarkoituksiin, joihin samantyyppistä digitaalista sisältöä tavanomaisesti käytetään.

Direktiiviehdotuksessa säädetään kuluttajan oikeudesta välittömästi purkaa sopimus, jos elinkeinonharjoittaja ei ole toimittanut digitaalista sisältöä edellytetyllä tavalla. Direktiiviehdotuksen 12 artikla sisältää säännökset kuluttajan oikeuksista siinä tapauksessa, että digitaalisessa sisällössä on virhe. Kuluttajalla on ensi sijassa oikeus vaatia suorituksen saattamista sopimuksenmukaiseksi, jollei se ole mahdotonta, suhteetonta tai laitonta. Toissijaisesti kuluttajalla olisi oikeus hinnanalennukseen tai sopimuksen purkamiseen. Purkamisen edellytyksenä olisi, että virhe heikentää digitaalisen sisällön toimivuutta, yhteen toimivuutta tai muita suorituksen pääominaisuuksia. Tämä poikkeaa tavaran kauppaa koskevasta direktiiviehdotuksesta, jonka mukaan kuluttajalla olisi purkuoikeus minkä tahansa, vähäisenkin virheen perusteella.

Direktiiviehdotuksen 13 artikla sisältää yksityiskohtaiset säännökset sopimuksen purkamisesta ja purkamisen vaikutuksista. Kauppahinnan palauttamisen lisäksi elinkeinonharjoittajalla olisi velvollisuus ryhtyä asianmukaisiin toimiin pidättyäkseen käyttämästä tietoja, jotka kuluttaja on antanut vastikkeena digitaalisesta sisällöstä tai jotka elinkeinonharjoittaja on muuten kerännyt digitaalisen sisällön toimittamiseen liittyen. Velvollisuus pidättyä ei koskisi kuitenkaan sisältöä, jonka kuluttaja on yhdessä muiden käyttäjien kanssa tuottanut, jos muut jatkavat sisällön käyttämistä. Samoin elinkeinonharjoittajalla olisi velvollisuus tarjota kuluttajalle mahdollisuus saada takaisin kaikki tämän toimittama aineisto samoin kuin muu palvelun käytön yhteydessä syntynyt tieto. Tämä direktiiviehdotuksen sisältämä säännös kuluttajan oikeudesta saada takaisin toimittamansa aineisto parantaa osaltaan kuluttajan oikeutta hallita omia tietojiaan.

Vastaavasti kuluttajalla olisi velvollisuus pidättyä digitaalisen sisällön käyttämisestä, jos sisältö on toimitettu muulla kuin pysyvällä välineellä, ja elinkeinonharjoittajalla olisi oikeus estää käyttö. Jos digitaalinen sisältö on toimitettu pysyvällä välineellä, kuluttajalla olisi velvollisuus elinkeinonharjoittajan pyynnöstä palauttaa pysyvä väline 14 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta ja tuhota tai tehdä käyttökelvottomaksi digitaalisesta sisällöstä valmistettu kopio.

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2016 vp

Elinkeinonharjoittajalla olisi todistustaakka digitaalisen sisällön sopimuksenmukaisuudesta luovutushetkellä. Todistustaakkasäännöstä ei kuitenkaan sovellettaisi, jos elinkeinonharjoittaja näyttää, että kuluttajan digitaalinen toimintaympäristö ei ole yhteensopiva digitaalista sisältöä koskevien teknisten vaatimusten kanssa edellyttäen, että näistä vaatimuksista on ilmoitettu kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä.

Direktiiviehdotuksen 15 artiklassa säädetään edellytyksistä, joiden täyttyessä elinkeinonharjoittajalla on oikeus sopimuksen voimassa ollessa tehdä sellaisia muutoksia tarjottavaan digitaaliseen sisältöön, jotka heikentävät kuluttajan pääsyä digitaaliseen sisältöön tai digitaalisen sisällön käyttöä. Elinkeinonharjoittajalla olisi oikeus tehdä tällaisia muutoksia, jos seuraavat neljä edellytystä täyttyvät: 1) sopimuksessa on tätä koskeva ehto, 2) kuluttajalle ilmoitetaan muutoksesta pysyvällä tavalla ja kohtuullisessa ajassa etukäteen, 3) kuluttajalla on oikeus purkaa sopimus korvauksetta ja 4) kuluttajalle tarjotaan tämän purkaessa sopimuksen tekninen järjestely aineistonsa ja muun syntyneen tiedon takaisinsaamiseksi. Kuluttajan purettua sopimuksen elinkeinonharjoittajan on palautettava se osa hinnasta, joka kohdistuu tehdyn muutoksen jälkeiseen aikaan, sekä pidättäydyttävä käyttämästä kuluttajan vastikkeena antamia tietoja tai muita tietoja, jotka elinkeinonharjoittaja on kerännyt digitaalisen sisällön tarjoamisen yhteydessä.

Direktiiviehdotuksen 16 artiklassa säädetään kuluttajan oikeudesta irtisanoa toistaiseksi voimassa oleva sopimus tai yli 12 kuukaudeksi tehty määräaikaisten sopimus tai useampien määräaikaisten sopimusten ketju. Kuluttajalla olisi oikeus irtisanoa sopimus milloin tahansa sen jälkeen, kun sopimus on ollut voimassa 12 kuukautta. Irtisanominen tulisi voimaan 14 päivän kuluessa siitä, kun elinkeinonharjoittaja on vastaanottanut irtisanomisilmoituksen. Kuluttajalla olisi velvollisuus maksaa palvelusta irtisanomisilmoituksen voimaantuloon asti. Muilta osin elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan velvollisuudet olisivat irtisanomistapauksessa samat kuin purettaessa sopimus sen johdosta, että digitaalista sisältöä ei ole toimitettu direktiivin mukaisesti tai että siinä on virhe.

Molemmat direktiiviehdotukset sisältävät elinkeinonharjoittajan takautumisoikeutta koskevia säännöksiä suhteessa aikaisempaan myyjäportaaseen. Ehdotusten säännökset ovat kuluttajan hyväksi pakottavia siten, että sellainen sopimusehto, josta on sovittu ennen kuin virhe on saatettu elinkeinonharjoittajan tietoon ja joka rajoittaa kuluttajan direktiiviin perustuvia oikeuksia, ei sido kuluttajaa. Lisäksi direktiiviehdotukset sisältävät tavanomaisia säännöksiä direktiivien säännösten noudattamisen varmistamisesta, eräihin muihin EU-säädöksiin tehtävistä teknisluonteisista muutoksista, direktiivien täytäntöönpanosta sekä niiden uudelleentarkastelusta.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti tärkeänä jatkaa kuluttajansuojalainsäädännön kohdennettua harmonisointia digitaalisten sisämarkkinoiden toimivuuden edistämiseksi. Ehdotukset johtaisivat kuitenkin muun muassa sopimusoikeudellisten säännösten hajaantumiseen myyntikanavasta ja tarjottavasta kulutushyödykkeestä riippuen ja siten nykyistä monimutkaisempaan tilanteeseen niin yritysten, kuluttajien kuin valvontaviranomaisten kannalta.

Tarkoituksenmukaista olisi, että erillisten aloitteiden sijaan kuluttajansuojasäännöksiä kehitetään horisontaalisesti. Tämä on perusteltua paitsi oikeusjärjestelmän johdonmukaisuuden turvaamiseksi.

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2016 vp

miseksi myös siksi, että kuluttajille yhä useammin tarjotaan yhdessä tavaroiden, digitaalisen sisällön ja muiden palvelujen muodostamia sopimuskokonaisuuksia ja että myös tavarat sisältävät yhä enemmän digitaalista sisältöä.

Oikeusvarmuuden kannalta on keskeistä, että lainsäädäntö on selkeää. Tältä osin eräät direktiiviehdotusten keskeisetkään säännökset eivät ole onnistuneita. Epäselvää on esimerkiksi, mitkä kaikki palvelut tulisivat digitaalista sisältöä koskevan direktiiviehdotuksen soveltamisalaan. Kysymyksiä herättävät myös ehdotetun täysharmonisoinnin rajat esim. suhteessa aikaisemman myyntiportaan vastuuseen kuluttajalle.

Tärkeää on myös turvata kohtuullinen tasapaino kuluttajien oikeuksien ja elinkeinonharjoittajien velvollisuuksien välille sekä direktiiviehdotusten johdonmukaisuus muiden EU-säädösten, kuten kuluttajan oikeuksia koskevan direktiivin ja tietosuojasetuksen, ja yleisten periaatteiden kanssa. Kuluttajansuojan tason tulisi yhtäältä jatkossakin säilyä kokonaisuutena arvioiden korkeatasoisena. Toisaalta sääntelyn tulisi olla myös huolellisesti toimivan elinkeinonharjoittajan kannalta kohtuullista.

Kuluttajien kannalta tavarankaupassa ongelmallista on erityisesti elinkeinonharjoittajan virhevastuun rajautuminen kahteen vuoteen. Elinkeinonharjoittajien asemaa heikentäisi puolestaan merkittävästi kuluttajan oikeus purkaa tavarankauppa silloinkin, kun virhe on vähäinen, yhdistettynä siihen, että kuluttajalla ei olisi enää velvollisuutta ilmoittaa virheestä määräajassa ja että virhettä koskevaa oletussäännöstä sovellettaisiin kahden vuoden ajan. Digitaalisen sisällön osalta heikennystä kuluttajansuojaan merkitsisivät erityisesti säännökset, jotka koskevat digitaalisen sisällön muuttamista ja sopimuksen irtisanomista. Elinkeinonharjoittajien osalta ongelmallisia ovat puolestaan esimerkiksi ehdotetut säännökset todistustaakasta ja elinkeinonharjoittajan velvollisuuksista kuluttajan purkaessa tai irtisanoessa sopimuksen.

Valtioneuvosto pyrkii direktiiviehdotuksia koskevissa neuvotteluissa aikaansaamaan muutoksia edellä mainittujen tavoitteiden mukaisesti. Ehdotettu oikeusperusta vaikuttaa asianmukaiselta ja ehdotus on valtioneuvoston näkemyksen mukaan myös toissijaisuusperiaatteen mukainen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä. Direktiiviehdotukset ovat osa lainsäädäntöaloitteiden kokonaisuutta, joka annetaan digitaalisia sisämarkkinoita koskevan strategian toteuttamiseksi. Strategian yhtenä tavoitteena on parantaa verkkokaupan kasvun edellytyksiä muun muassa vähentämällä kustannuksia, jotka aiheutuvat sopimusoikeudellisten säännösten heterogeenisyydestä jäsenvaltioissa.

Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä esitettyyn kantaan, jonka mukaan kuluttajalainsäädännön harmonisointia digitaalisten sisämarkkinoiden toimivuuden edistämiseksi on tarvetta jatkaa. Nykyisellään EU:n kuluttajaoikeudellisessa sääntelyssä näyttäisi olevan samanaikaisesti sekä päällekkäisyyksiä että lainsäädännöllisiä aukkoja, mikä viittaa kokonaisnäemyksen puutteeseen lainsäädännön suunnittelussa. Tulevassa lainsäädännössä normiston selkeyttä sekä kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoa tulee

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2016 vp

pitää korkean prioriteetin elementteinä. Talousvaliokunta katsoo, että valtioneuvoston kirjelmän mukaiset direktiiviehdotukset eivät kaikilta osin näyttäisi palvelevan tätä päämäärää.

Ehdotus direktiiviksi tietyistä digitaalisen sisällön toimittamista koskeviin sopimuksiin liittyvistä seikoista. Komission ehdotuksen mukaan digitaalisista sisällöistä muodostuisi erityinen hyödykeryhmä, johon sovellettaisiin muista poikkeavia säädöksiä. Tavoitteena on säännellä unionin tasolla ilmiötä, josta kansallisia lainsäädäntöjä ei vielä ole, mutta joka on voimakkaassa kasvussa; halutaan estää digitaalista sisältöä koskevan sääntelyn eriytyminen. Digitaalisten sisältöjen erityissääntelyn tarpeellisuutta on perusteltu näkökohdilla, jotka liittyvät kuluttajien kohtaamiin ongelmiin yleisesti eivätkä erityisesti digitaalisten sisältöjen erityispiirteisiin.

Talousvaliokunta katsoo, että sääntelyllä tulee puuttua niihin esteisiin, jotka tosiasiallisesti estävät yrityksiä hyödyntämästä digitalisaatiota. Ennen kaikkea tulee välttää muodostamasta esteitä uusien liiketoimintamallien kehittämiseksi. Talousvaliokunta yhtyy asiantuntijakuulemisessa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan ehdotuksessa ei ole riittävästi huomioitu kuluttajien käytännössä kohtaamia tilanteita ja päätöksentekoa. Valiokunta pitää tärkeänä, että sääntely on joustavaa ja tarkoituksenmukaista ottaen huomioon teknologian ja kulutuskäyttäytymisen jatkuvan muutoksen: kuluttajille tarjotaan yhä useammin sopimuksia, joissa myydään samalla kertaa tavaroiden, digitaalisen sisällön ja muiden palvelujen yhdistelmiä. Lisäksi monet tavarat sisältävät digitaalisia komponentteja ja digitaalista sisältöä, kuten ohjelmistoja. Tavaroiden ja palveluiden välinen raja hämärtyy, kun digitaalisen palvelun toteutus voidaan tuoda osaksi arjen käyttöesineitä. Robotiikan kehittyessä digitaalisuus tulee edelleen lisääntymään, mitä pidetään sinänsä myönteisenä kehityssuuntana. Tämä tulisi näkyä myös komission lainsäädäntöehdotuksissa nykyistä selvemmin.

Ehdotus direktiiviksi tietyistä tavarankäytön verkkokauppaa ja muuta etämyyntiä koskeviin sopimuksiin liittyvistä seikoista. Direktiiviehdotuksella olisi merkittäviä vaikutuksia Suomen voimassa olevaan kuluttajaoikeudelliseen sääntelyyn.

Talousvaliokunta katsoo, että ehdotus merkitsisi sääntelykehyksen pirstaloitumista ja monimutkaistumista; tavarankäytön kaupan sovellettaisiin myyntikanavasta riippuen eri säännöksiä. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston huoleen siitä, että on epäselvää, mitkä kaikki palvelut tulisivat kuulumaan direktiivin soveltamisalaan. Kansallinen kuluttajansuojalakimme koskee yleislakina kaikkea kulutustavarankäytön kauppaa. Siten kivijalkakaupasta ostettaessa nykyinen lainsäädäntö olisi direktiivin voimaantulonkin jälkeen edelleen voimassa. Lisäksi esimerkiksi kuluttajan oikeussuojakeinoja koskeva sääntely muuttuisi merkittävältä osin. Kuluttajansuojalaissamme kuluttajalla on mahdollisuus valita, kohdistaaako vaatimuksensa myyjään vai maahantuojaan. Direktiiviehdotuksen mukaan etämyynnissä kuluttaja ei enää voisi esittää vaatimusta muulle kuin tavarankäytön myyjälle. Myyjäliikkeen konkurssitilanteessa kuluttajan oikeusasema olisi siten riippuvainen siitä, onko tavara ostettu verkko- vai kivijalkakaupasta. Mikäli elinkeinonharjoittaja joutuisi arvioimaan virhevastuuta ja sen kestoja sekä tavarankäytön sopimuksenmukaisuutta eri tavalla myyntikanavasta riippuen, ei tästä aiheutuva hallinnollinen taakka ole omiaan edistämään yritysten mahdollisuuksia laajentaa elinkeinotoimintaansa useaan myyntikanavaan. Valiokunta pitää joka tapauksessa kannatettavana soveltamisalan ulottamista koskemaan myös sopimuksia, joissa kuluttaja antaa vastikkeeksi rahan sijasta henkilö- tai muita tietojaan.

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2016 vp

Myyjän virhevastuun enimmäiskeston rajoittaminen mekaanisesti kahteen vuoteen etämyynnissä tarkoittaisi Suomen nykytilaan nähden sekä kuluttajan että elinkeinonharjoittajan aseman heikentymistä. Kaavamaisen, pakottavan aikamäärään asettamista virhevastuulle ei pidetä tarkoituksenmukaisena, sillä kohtuullinen odotettavissa oleva hyödykkeen elinkaari vaihtelee huomattavasti hyödykekohtaisesti. Suomessa onkin tavarankestoisuutta ja virheväitteitä arvioitu perinteisesti kokonaisharkinnalla tavarankestoisuuden laadun mukaan. Direktiiviehdotuksen mukaan myyjän vastuu verkkokaupasta ostetun tavarankestoisuudesta on rajattu kahteen vuoteen myös silloin, kun kyseessä olisi valmistusvirhe. Myyjän käännetty todistustaakka siitä, että virhe on johtunut tapaturmasta, käyttövirheestä tai muusta kuluttajan syystä, pitäisi nykyisestä kuudesta kuukaudesta kahteen vuoteen. Kuluttajan ei toisaalta tarvitsisi edes reklamoida virheestä ennen kuin kahden vuoden määräajassa. Vaikka kyseessä onkin periaatteessa parannus kuluttajan asemaan, voi asiantila kääntyä todellisuudessa täysin vastakkaiseksi, kun reklamaation viivästyessä asioiden selvittäminen ja virheen toteennäyttäminen vaikeutuu. Kahden vuoden määräaika voi merkitä myös sitä, että kuluttajien kiinnostus ostaa kestokulutushyödykkeitä etäkaupasta vähenee.

Talousvaliokunta arvioi, että direktiiviehdotus nyky muodossaan ei rohkaisisi kuluttajia lisäämään etäostamista ja että sen yksi todennäköinen vaikutus olisi osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia koskevan epäselvyyden lisääntyminen.

Lopuksi. Sekä EU:n tasolla että jäsenvaltioiden kansallisissa linjauksissa on viime aikoina pyritty lainsäädännön selkiyttämiseen ja tarpeettoman sääntelyn purkamiseen. Talousvaliokunta katsoo, että esitetyt direktiivit ovat merkittävältä osin vastoin näitä pyrkimyksiä.

Uuden lainsäädännön sijaan tulisi ensisijaisesti arvioida, olisiko selkeämpää mukauttaa voimassa olevaa sääntelyä siten, että se soveltuisi myös digitalisoituvaan kuluttajakauppaan. Talousvaliokunta tähdentää, että kuluttajaoikeudellisen sääntelyn tulee olla selkeää, horisontaalista sekä hyödyke- ja jakelukanavaneutraalia. Digitaalisten sisämarkkinoiden ja rajat ylittävän tavaroiden kaupan edistämiseksi tulisi kuluttajakauppaa koskevaa sääntelyä harmonisoida kokonaisuutena myös oikeusjärjestelmän yleisen johdonmukaisuuden vuoksi.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 24.2.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2016 vp

jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Markus Lohi kesk (osittain)
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Joakim Strand r
varajäsen Sari Essayah kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller